

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 3

Ljubljana, 5. februarja 1951.

Leto II.

Počitniški pedagoški tečaji

Republiški odbor Sindikata učiteljev in profesorjev in Pedagoško društvo LRS sta organizirala med semestralskimi počitnicami od 22. do 26. januarja štiridnevne pedagoške tečaje: v Mariboru, Celju in dva v Ljubljani. Na vsakem izmed teh tečajev je bilo 50 do 60 tečajnikov, ki so jih iz vseh okrajnih podružnic izbrale in določale podružnice.

Tečaji naj bi poglobili razumevanje za probleme referatov Pedagoškega kongresa na Bledu o pozitivni pedagoški traditiji in naši današnji stvarnosti, o značilnostih in pogojih kvalitativnega pouka, o pomenu psihologije za vzgojno in učno delo ter o stiku vzgojnega dela z učenci in pionirji. Razen poglobljanja in presojanja omenjenih problemov so bili na tečaju krajši referati o političnem položaju, o vlogi prosvetnega delavca ter o delu z mladinsko organizacijo. Prijavljenci so predhodno prejeli knjige s plenarnimi referati Kongresa pedagoških delavcev na Bledu.

Tečaji so nakazali novo obliko dela predvsem s tem, da je bil pogoj za uspeh na tečaju poznavanje snovi blejskih referatov, kajti trije dnevi tečaja so bili namenjeni le diskusiji brez referatov; zahtevali pa smo seveda temeljito individualno pripravo tečajnikov.

Cepprav nekateri tečajniki snovi niso podrobneje preučili, ker zaradi organizacijskih napak okrajnih ali podružničnih forumov niso pravočasno prejeli kongresnih referatov, ali pa so se šele naknadno prijavili za tečaj, so tečaji s svojo bogato vsebino in svojo novo obliko povsem uspeli.

Na njih smo obravnavali snov, ki je vsem pedagoškim delavcem izredno blizu. Ob tej snovi so tečaji-

niki živo poročali o življenjskih problemih, na katere zadevajo pri svojem šolskem ali izvenšolskem delu. V kolikor je bila diskusija na tečajih še šibkejša glede teoretičnih postavk, toliko bolj je bila plodna zaradi obilice nove snovi in primerov, s katerimi so tečajniki osvetljevali referate. Tudi izmenjava izkušenj, spoznavanje problemov z navajanjem prilik in pojavov širšega območja, imajo svoj delež pri uspešnem poteku tečaja.

Posebno uspešen je bil način vodstva, ko je usmerjalo diskusijo. Tečajniki so brez predsodkov govorili o vprašanih in izkušnjah, ki so se nabirale ob obravnavanju določene tematike, vedno pa je sledila analiza. Ob takem načinu obravnavanja snovi so se prikazali mnogi uspehi pa tudi mnoge napake dela na kulturno prosvetnem področju, kar vse bo bogatilo naše izkušnje in nakazalo boljše pot in boljše metode vzgojnega dela.

Zato bo prav, ako čimprej obravnavamo vsebino in obliko dela prenesemo tudi na okrajne centre, vse podružnice in skupine.

Okrajni odbori in okrajne podružnice naj skušajo v mesecu marcu organizirati slične (vsaj enodnevne) tečaje z manjšim številom tečajnikov, na katerih naj na soroden način predelajo in poglobijo aktualno pedagoško politično snov. Tako delo naj v bodoče izpopolnjuje tudi vse študijske krožke in sestanke sindikalnih podružnic, kajti le tako se bomo mogli uspešno zoperstaviti proti prevelikemu prakticizmu in le tako bomo združevali, mobilizirali in uspešno tešili žejo prosvetnih delavcev ter vztrajno dvigali svojo ideološko raven.

O Svetih za prosveto in kulturo

Iz dosedanjih poročil, ki jih dobivamo o delu in o organizaciji Svetov za prosveto in kulturo, je razvidno, da je marsikje njih funkcija in oblika še nejasna. Zadnjih smo poročali, kako so k Svetom pristopili na Hrvaškem, danes pa bomo nanizali nekaj misli, ki jih je k temu vprašanju napisal v Prosvetnem Pregledu, organu ministrstva za prosveto LR Srbije, pomočnik Džurica Jojkić.

Sveti za prosveto in kulturo pri okrajnih in mestnih odborih, ki so zamenjali dosedanja poverjenstva za prosveto in kulturo, pomenijo važen korak naprej v demokratizaciji našega družbenega in državnega življenja. V sklopu vsega ostalega, kar sta v tej smeri ukrenili Partija in vlada, kaže tudi ta ukrep, da pri nas marksistično-leninistični principi niso zgolj fraza, ampak postajajo iz dneva v dan večja stvarnost.

Problemi vzgoje in izobrazbe niso enostavni. Nanje vplivajo raznovrstni družbeni faktorji, osnova pa ostane razvojna proizvodna stopnja in stopnja družbene zavesti. V naši družbi pa imamo poleg ostalih činiteljev tudi družbene organizacije, ki štejejo med svoje neposredne naloge tudi aktiven odnos do vzgoje in izobrazbe. Koordinirati in k istemu cilju usmerjevati pa more te činiteleje le Komunistična partija, nikoli pa birokratski administrativni aparat. V resoluciji III. plenuma je rečeno: »Nova socialistična šola more biti in bo ustvarjena samo s skupnim naporom Partije, množičnih organizacij, rodbine in prosvetnih ter drugih državnih organov.«

V tem smislu je torej treba pristopiti k Navodilom o organizaciji Svetov za prosveto in kulturo okrajnih in mestnih ljudskih odborov, ki jih je izdal v novembru 1950 Svet za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti pri vladi FLRJ.

Kaj je za te Svete značilno? Dosedanji sveti državljani, ki so obstajali tudi pri poverjenstvih za prosveto in kulturo, so bili posvetovalni organi. Njih naloge je bila pritegnitev širših ljudskih množic k sodelovanju z upravnimi organi, in po njih sodelovanje pri upravljanju države. Vloga in značaj Sveta za prosveto in kulturo pa sta bistveno različna od teh svetov državljani pri poverjenstvih za prosveto. Sedaj Sveti niso več samo posveto-

valni organ, ampak organ, ki je prevzel vse izvršne in upravne funkcije dosedanjih poverjenstev za prosveto in kulturo. Očitno je torej, da gre tu za organe, ki prevzemajo dosedanje vloge in funkcije državne uprave. Vendar pa določajo Navodila, da ima predsednik Sveta, ki je seveda član Izvršnega ljudskega odbora, pravico veta. V takih primerih odloča o sklepu Sveta Izvršni odbor. To se pravi, da je v primerih, ko IO ne osvoji kak sklep Sveta, ta samo posvetovalni organ. Iz tega izhaja poldržavni značaj Sveta v mehanizmu naše državne oblasti, ki združuje v sebi tako funkcije državne uprave, kot tudi funkcije posvetovalnega organa. Pa še eno moremo iz tega izvajati: da odmirajo funkcije državne uprave v področju prosvete in kulture le postopoma, kar pomeni, da je današnja oblika Sveta prehodnega značaja.

Druga značilnost Navodil je ta, da se v Svet za prosveto in kulturo volijo člani »iz vrst kulturno-prosvetnih delavcev in drugih državljanov, ki kažejo zanimanje in sposobnost pri delu za dvig prosvetne in kulturne ravni«. Ta zahteva je docela utemeljena, ker moramo upoštevati, da bo moral Svet odločati o stvareh, ki zahtevajo znanstvene in strokovne prijeme. Zato morajo tudi tisti, ki bodo odločali, biti sposobni, da se teh prijemov poslužujejo. Jasno je, da zato še ne bomo izbirali članstvo Sveta zgolj med prosvetno-kulturnimi delavci, saj so vprašanja, izobrazbe in vzgoje in vprašanja dviga splošne kulturne ravni zelo široko delovno polje; nanje vplivajo poleg šole in kulturnih ustanov tudi druge družbene formacije in poedinici, ki morejo in tudi morajo biti v Svetu zastopani.

Ni dvoma, da bo tako sestavljen Svet imel večje in boljše možnosti za vsestransko preučevanje prosvetnih in kulturnih vprašanj, kot pa jih je imel poverjenik. Saj bodo v njem ljudje, ki bodo imeli bogate in neposredne izkušnje iz vseh področij družbene in državne aktivnosti. Kolektivno delo ima sploh velike prednosti. Le po njem se moremo uspešno zoperstaviti samovolji poedinca iz državnega aparata in nepravilnostim in krivicam, ki iz nje izhajajo.

Opozoriti pa bi bilo na nepravilnost, ki se je v praksi pri volitvah

KAKO SO PRIČELI POSLOVATI OKRAJNI PROSV. SVETI

Posvetovanje predsednikov okrajnih prosvetnih svetov

Na ministrstvu za prosveto v Ljubljani so se dne 14. januarja posvetovali predsedniki okrajnih prosvetnih svetov, zaradi izmenjave medsebojnih izkušenj in izboljšanje dela.

Iz poročil predsednikov okrajnih prosvetnih svetov se razberejo mnoge začetne težave, s katerimi se morajo sveti še boriti, organizacijske in tudi načelne nejasnosti, ki še vladajo glede vsebine, važnosti in razvoja svetov, pa tudi pomembni uspehi, ki so jih sveti pri dosedanjem delu že dosegli.

Okrajni prosvetni sveti še niso bili izvoljeni v vseh okrajih. Izbor kandidatov za člane okrajnih prosvetnih svetov se je vršil na različne načine, skoraj povsod pa brez sodelovanja sindikalne podružnice šolskih delavcev, večinoma tudi skoraj brez sodelovanja podružničnih ali okrajnih odborov. To kaže na nepravilen odnos članov sindikata do tako važnega vprašanja za nadaljnji razvoj naše prosvetne politike na eni in na podcenjevanje sodelovanja prosvetnih sindikalnih organizacij v prosvetni politiki na drugi strani. S tem seveda ni rečeno, da je izbor članov sveta slab ali da bi se pri tesnejšem sodelovanju sindikalnih organizacij bistveno izpremenil, pač pa kaže, da sindikalne organizacije prosvetnih delavcev še niso kolektivno odgovorne za usmerjanje prosvetno političnega dela v okraju.

V sestavu svetov imamo glede razmerja šolskih in nešolskih delavcev neenotne poglede. V Ljubljani so na pr. zastopani v svetu štirje šolski in pet nešolskih delavcev, v Trbovljah pa je razmerje celo štiri proti sedem, v Kočevju je v svetu polovica enih polovica drugih. Cepprav se pri organizaciji sestave svetov ne da še posplošiti neke norme in bi šolski delavci nikakor ne smeli monopolizirati vodstvo prosvetne politike, je vendarle potrebno pretrpeti vprašanje uместnosti predloga dvotretinske zasedbe sveta s poklicnimi pros. delavci, kakor je bilo to predloženo na plenarni seji RO SPD. Enako bi bilo pretrpeti tudi sporno vprašanje, ali morejo biti izvoljeni kot člani sveta tudi inspektorji, ali pa so ti iz članstva sveta izključeni, ker so po Navodilu organi sveta.

Posvet predsednikov je pokazal, da so okrajni prosvetni sveti pričeli s svojim delom na zelo različne načine. Udeležba na prvih sejah je bila ponekod samo polovična, kar je glavna ovira, da sveti večinoma še niso mogli izdelati svojih poslovnikov. Dočim so nekateri sveti pravilno izvedli kolektivno zadolžitev za kulturno-prosvetna vprašanja (Kranj, Lendava, Trbovlje, Celje) in so ustanovili komisije za nekatera aktualna vprašanja, so drugi organizirali delo z zadolžitvijo članov sveta prvenstveno po raznih sektorjih (Radovljica ima n. pr. sektor za ljudsko prosveto, izvenšolsko delo, delo s pionirji, Kamnik: komisijo za kolonije, za ljudsko prosveto, za spomenike itd.). Predvsem se je občutilo pomanjkljivo ustanavljanje komisij za strokovne šole.

V Svete ponekod pojavi. V Navodilih je rečeno, da voli člane plenum okrajnega oziroma mestnega ljudskega odbora. Pri tem bi bilo paziti na to, da ne bodo izvoljeni samo upravni voditelji poedinih ustanov in šol, ker bi s tem dobili povsem strokovni Svet, ne pa Svet državljani, kar Svet za prosveto in kulturo v bistvu je. Tak Svet bi bil v neki meri zopet birokratski, saj ne bi bili v njem tovariši, ki delajo neposredno v razredu samem ali pa pri ljudsko-prosvetnem delu na terenu.

Katere so neposredne naloge Sveta za prosveto in kulturo in kako je treba organizirati njegovo delo?

Razumljivo je, da se Svet ne bo bavil z izvršnimi in upravnimi funkcijami dosedanjega poverjenstva za prosveto v takem smislu, kot se je z njimi bavil poverjenik. Svet se bo bavil z načelnimi vprašanji iz področja prosvete in kulture, praktične, vsakodnevne naloge pa bo izvrševal njegov aparat. Nemogoče bi bilo naložiti vse, s čimer se bo Svet moral baviti, nedvomno pa spadajo v njegov neposredni delokrog naslednje naloge: ukrepi v zvezi z obveznim osemletnim šolanjem, skrb za šolske stavbe in šolski inventar, učila in učbenike, skrb za materialno izboljšanje položaja prosvetnih delavcev, organizacija preučevanja stanja pouka, znanja in vzgojenosti učencev

Ponekod tudi niso jasni odnosi, ki naj vladajo med Sindikatom prosvetnih delavcev in Okrajnim prosvetnim svetom. Sindikalni organizaciji, kot samostojni množični organizaciji, ostanejo vsa vprašanja iskanja, nakazovanja in usmerjanja prosvetnih in vzgojnih problemov, vprašanja kontrole pri izvajanju uredb, iniciative v politični, vzgojni in gospodarski dejavnosti, zato je treba dati članom prosvetnih svetov vso oporo in ves informacijski material, ki bo služil svetu za čim boljše opravljanje prosvetno političnega dela.

Diskusija o finančnih vprašanjih je potekala manj živahno. Sekretar ministrstva je navedel, da so proračune za l. 1950 predlagala v odobritev okrajna fin. poverjenstva. Min. za prosveto jih ni poznalo, zato jih je pa toliko bolj občutilo, ko je prišlo do številnih intervencij, ker proračuni niso v celoti izražali stvarnih potreb, ponekod niso n. pr. upoštevali izdatkov za strokovne šole, izvajanje proračunov po KLO ni bilo smotno, niti načrtno. Za kurivo so bile povsod določene primerne vsote, ki pa niso bile povsod izrabljene: ali šola ni dobila drv, ali pa bi jih lahko dobila, pa ni bilo na razpolago kredita ozi. denarja. Povprečno so okraji izrabili kredite iz proračuna 1950 s 85 %, KLO pa samo s 75 %. Res je, da so bile številne objektivne težkoče, na drugi strani pa je tudi res, da je bilo izvajanje in črpanje zelo odvisno od tega, v koliko so okrajna pov. za prosveto budno zasledovala in spremljala potek izvajanja.

Ker so bili proračuni za l. 1951 sestavljeni na osnovi izrabljenih kreditov v letu 1950 je razumljivo, da tudi novi proračuni še ne bodo povsem realni, čeprav je bilo delo bolj skrbno in so postavke procentualno zvišane. V novem letu jih bodo izvajali sveti za prosveto in ne več pov. za finance, zato pa bodo ti pomanjkljivosti tudi toliko bolj občutili, ako ne bodo pravočasno ukrenili vse potrebno, da se postavke postavijo na realna tla. Debat je pokazala, kako uместno je bilo to opozorilo.

Iz proračuna v Postojni je bilo črtano 7 milijonov dinarjev, ker jih lani niso izrabili. Če še računamo, da se je v primerjavi z lanskim letom močno dvignila cena vsemu materialu, postane dejansko stanje še ostrejšo. — V ptujskem okraju lani niso mogli izkoristiti denarja, ker ga enostavno za prosvetne namene niso dobili. Prosvetne ustanove so tako ostale brez vseh možnosti in ker je novi proračun postavljen na osnovi črpanih kreditov v lanskem letu, je vse preje, kakor pa življenjski. Na razpolago imajo za leto 1951 21 milijonov, potrebujejo pa samo za osebne izdatke preko 18 milijonov dinarjev. — V Tolmini so bili potni stroški za konferenco prosvetnih delavcev, ki se je vršila v februarju, izplačani šele v decembru. Šole niso oskrbljene z drvmi, na KLO-jih pa se lahko zgodi, da blokirajo računske knjžice in tako prosvetna ustanova ne more izpla-

ter ukrepi v tej zvezi, organizacija ljudsko-prosvetnega dela, predlogi Izvršnemu odboru za razmestitev učnega kadra v mejah okraja oziroma mesta itd., itd.

Sveti bodo mogli ta vprašanja uspešno reševati le tedaj, če jih bodo temeljito preučevali, za kar pa morajo angažirati v obliki komisij, konferenc itd. čim širši krog strokovnjakov izven Sveta.

Postavljeno je bilo tudi vprašanje, kakšno vlogo ima pri vsem tem uradniški aparat Sveta. Važne naloge, ki jih rešuje Svet, zahtevajo, da jih aparat pripravlja ter zbira o njih potrebne podatke in material. Prav tako mora razčlenjevati in sprovajati sklepe, ki jih bo sprejel Svet. Uslužbeni, ki bodo delali v aparatu Sveta, se morajo zavedati, da je pravilnost sklepa Sveta odvisna od njihove vestnosti pri dajanju informacij. Da bo Svet mogel torej pravilno poslovati, mora imeti soliden strokovni aparat, v katerem se poedinii uslužbeni bavijo z določenim poslom, ne pa, da se bavi vsak z vsem.

Predvsem je treba poudariti vlogo inspektorja. Vloga inspektorjev se ni ničemer ne menja, razen da so sedaj organi Sveta ne pa poverjenstva. Slej ko prej ohranijo ti svojo kontrolno in svojo instruktorsko funkcijo.

čati niti najnujnejših računov. — Slab odnos do prosvete so pokazali tudi v okraju Ilirska Bistrica, kjer je bilo izrpanih samo 30 % proračuna, v novembru pa je pov. za finance prosveti vrnilo račune iz februarja, ki jih je bila ta pravočasno predložila v izplačilo. Tudi sv. Biskupiacij se skuša marsikje vgnezditi. V tolimskem okraju ne morejo poravnati račun za 20 stolčkov, ki so prispeli po pošiljki šolskih klopi. Medtem je namreč izšla uredba o štednji, pa je min. za finance izplačilo odklonilo. Dobili so sicer 31. decembra obvestilo, da je denar vendarle na razpolago, toda tedaj je kredit seveda že zapadel. Prav tako ne morejo v Radovljici nabaviti nove opreme za gimnazijo in uporabljajo klopi, ki so namenjene osnovni šoli, ker je to menda vprašanje investicij — v Mariboru-okolici pa ne dobe kredit za nabavo miz tiste šole, ki so bile požgane med vojno, a so jih šele letos obnovili. Ljubljana-mesto je v preteklem letu izvajala proračun dokaj dobro. Ze v začetku leta so bili prenešeni materialni izdatki za vse prosv. ustanove na rajone, ki so ustanove izdali pooblastila, da samostojno izvajajo proračune. Pač pa je bilo pov. za šolstvo pri MLO mnenja, da ni mogoče voditi pers. politike v okviru rajonov, še manj seveda v okviru ustanov samih, kar je tudi že potrdila dosedanja praksa. Prosvetnih ustanov pač ne moremo obravnavati z istim merilom kakor pridobitna podjetja in tovarne. Ker je vodstvo pers. politike nujno vezano s personalnimi izdatki, je poverjenstvo predlagalo, da vsi pers. izdatki preidejo v proračun MLO, kar bi bilo edino pravilno. Finančno poverjenstvo pri MLO, se s tem ni strinjalo. Zahtevalo in doseglo je, da so se vsi pers. izdatki prenesli na rajone (in z njihovim pooblastilom na šole), pač pa naj bi svet za prosveto pri MLO vodil pers. politiko ne glede na to, kdo vodi in razporeja pers. izdatke. To nas nekoliko spominja na tisti argument, češ saj smo vsi hodili v šolo in zato tudi vsi razumemo šolsko problematiko. Rezultat bo v praksi mogoče takšen: svet za prosveto bo izdal odločbo o napredovanju, nagradah, premijskih dodatkih etc., ta pa se ne bo mogla izvesti, ker v proračunu nekaterih ustanov za take izdatke ni kreditov, dočim bodo morali na drugih ustanovah krediti, ne bodo pa izkoriščeni, ker slučajno ni nihče na vrsti za napredovanje ali nagrado etc. Seveda so tudi tukaj še možnosti virmiranja in prenosa kredita z ene ustanove na drugo (toda samo v okviru (rajona), vse to pa je že v zvezi z birokracijo in izgubo časa. Navedimo primer: v I. rajonu, kjer je hospitacijska šola, na kateri vršijo učitelji posebne, težje in odgovornejše naloge kakor na ostalih šolah, niso v proračunu predvideni postavke za nagrade in posebne osebne izdatke, na gimnaziji v istem rajonu pa so za posebne osebne izdatke določili kar 203.000.— dinarjev.

Prosvetne delavce bodo mogoče zanimala tudi vprašanja kontrolne komisije, ki je pregledala računsko poslovanje nekaterih okrajev. Ugotovila je, da so letošnji proračuni formalno boljše sestavljeni kot lani, niso pa podatki dovolj konkretni, ker okraji nimajo evidence o materialnih potrebah. Analize so pokazale mnogo »hišnih« števil, ki so ponekod previsoke, drog zopet prenizke. Šole so postavile perspektivne plane, ki jih pa niso povsod preverili; če so realni. Zato je potrebno, da sveti za prosveto to vprašanje zaostrijo. Važna je tudi ugotovitev, da ustanove sploh ne argumentirajo postavk, zato se lahko zgodi, da jih višji forumi avtomatsko znižujejo ali celo črtajo. Se na dva problema je treba opozoriti. Min. za finance ne dovoljuje postavk za manjša popravila. Vsi, ki delamo v šoli pa vemo, kako velika škoda nastaja, če se sproti ne popravljajo manjše okvare. Zato bi morali že med letom opozarjati fin. ministrstvo, kaj v proračunu ni v redu. Problem je tudi vprašanje prehrane osebja v domovih. Komentira se različno, tudi pisalo se je že o njem. Vsekakor ta problem ni niti z materialnega, niti s pedagoškega gledišča tako preprost, kakor ga prikazujejo tisti, ki nimajo v delo naših ustanov vpogleda. Tudi tukaj velja: če bomo uredbo izvajali po črki, bomo marsikje povzročili več škode kakor koristi. Zato bomo morali tudi to vprašanje ponovno temeljito preučiti in ga rešiti življenjsko.

NEKAJ VTISOV Z JANUARSKIH PEDAGOŠKIH TEČAJEV

Iz Celja

Zbrali smo se iz šestih okrajev — starejši in mlajši; inspektorji, ravnatelji, upravitelji, profesorji in učitelji.

Nemogoče bi bilo, da bi opisal vse tisto, kar smo doživljali na tečaju. Mislim, da ne pretiravam, če trdim, da je bil tečaj za nas vse veliko doživetje. Iz diskusij, iz razgovorov s tovariši na tečaju — sem povzel, da smo doživljali več ali manj vsi isto in odnesli močne vtise, ki nam bodo ostali nepozabni.

Cepprav so bili predavatelji, tov. minister za prosveto, zastopnik in član CK KPS, predsednik RO SUP in naši vodilni pedagogi po svojem znanju in vsestranski razgledanosti visoko nad nami, so nam bili vendarle čisto blizu.

Zakaj? Zato, ker smo v prisrčnih in tovarških razgovorih, odkrito in brez tistega strahu, ki je vladal skoraj na vseh naših povojnih zborovanjih, razpravljali povsem odkrito o vsem tistem, kar nas je bolelo, kar nam je že pogosto jemalo celo voljo do dela, skratka o tistem oklepu, ki nas je mrtvilil vse do izida znane in že tolikokrat omenjene resolucije III. plenarne zasedanja CK KPJ.

Prvič sem slišal popolnoma sproščeno in iskreno govoriti svoje stališče poklicne tovariše, ki so brez pridržkov povedali vse, kar jih je težilo, vse, česar niso mogli razumeti. Imel sem občutek, da se je sprostil nekaj velikega.

Iz te nerazdružljive enotnosti se je odražalo nekaj več kot samo odločna, trdna želja in volja — živeti za pravo socialistično domovino.

Zdelo se mi je, da sem bil prvič v življenju najbližje idealu.

Prepričan sem, da je pustil ta tečaj v nas vseh močan vtis, da smo našli pravo pot, ki lahko vodi k edinstvenim uspehom. Še

Iz Ljubljane

Pedagoški tečaj, ki se je vršil od 23. do 26. januarja t. l. in ki sta ga organizirala Republiški odbor sindikata učiteljev in profesorjev, je po mojem mnenju dosegel svoj namen. To sicer ni bil tečaj v navadnem pomenu besede, temveč je bil v resnici pedagoški seminar, na katerem smo podrobno preučevali referate kongresa pedagoških delavcev na Bledu.

Pri tem delu naših pedagoških delavcev sta se srečali teorija in praksa. Pomanjkljivost organizacije je bila v tem, da so udeleženci tečaja prepoznali prejelci materiala z blejskega kongresa, ga zaradi tega niso mogli temeljito preštudirati in se s tem bolje pripraviti za diskusijo. To je pa tudi razlog, da so nekateri diskusanti o raznih vprašanih razpravljali preveč s teoretskega stališča, da se niso spuščali v studij prakse ter niso upoštevali vseh objektivnih težkoč, na katere pedagoški delavci naletijo v svoji praksi in s katerimi se pogosto brez uspešno brijajo. Teoretiki so to odkrito priznali ter so večkrat vprašali praktike, kako uporabljajo teorijo v praksi, odnosno, kako bi se v praksi lahko uporabila. Seveda so večkrat odgovori bili pomanjkljivi, ali jih sploh ni bilo.

Na drugi strani pa so bili praktiki, ki so se za teoretska vprašanja zanimali, bolj ali manj pasivni ter so se omejevali predvsem na praktična vprašanja, večkrat tudi takšna, ki niso imela direktne zveze s tistimi, ki smo o njih razpravljali, ki pa so sama po sebi zelo pereča in ni brez rešitve teh možno nobeno pedagoško delo, ki bi se odlikovalo po svoji kvaliteti, delo, ki bi omogočalo pravi dvig pedagoškega delavca in višji razvoj naše pedagoške prakse.

Nujno je torej sodelovanje pedagoških teoretikov s ped. praktiki. Iz takega skupnega dela bi obe strani imele veliko koristi. To smo tudi na tem tečaju jasno ugotovili in to spoznanje je pozitivno. Teoretikom je nujno potrebno malo več prakse, praktikom pa malo več teorije, da bo delo imelo uspeh.

Ko se je na tečaju razpravljalo o kvalitetnem pouku, o izobraževalnem in vzgojnem procesu, ki se v šoli vrši, se je pokazalo, kakšnega osrednjega pomena je pedagogova osebnost. Od njega je nedvomno v prvi vrsti odvisno pedagoško delo. Toda tudi izvenšolski pedagoški činitelji so zelo močni ter se od pedagoga zahteva, da vpliva na te činitelje tako; da bi vzgoja naše mladine dosegla višjo raven. Toda v praksi je to zahtevano težko doseči. Za to obstajajo objektivne težave, posebno na podeželju.

Naši pedagoški teoretiki so z znanstveno natančnostjo našli celo vrsto značilnosti in kvalitete, ki naj bi jih imel pouk na naših šolah. Ne glede na vse težave, ki danes pri izvrševanju pedagoške prakse obstajajo, so teoretiki udeležencem tečaja prikazali tip idealne šole in idealnega učitelja. Vse to je nekako prestrašilo marsikatero udeleženca, ki je dobil vtis, da pravilno ne dela, da nič ne ve in da ne bo mogel doseči vsega, kar se od njega zahteva.

Toda diskusija je pokazala, da je ta strah neutemeljen in da je mogoče s skupnimi naporami veliko doseči. Poglavito in važno je, da se pedagoški delavec zanaša za teoretsko in praktično pedagoško problematiko. To zanimanje je tečaj gotovo vzbudil pri vseh udeležencih in to zanimanje bo sedaj prišlo v življenje, v naše šole, v vso našo javnost, ki se zanima za našo mladino.

Na tečaju smo udeleženci dobili tudi dragocene informacije o našem političnem položaju. Enako so bila važna tudi druga pojasnila, ki so v zvezi z izvajanjem resolucije III. plenarnega zasedanja CK KPJ. Vse to nam bo koristilo pri delu v šoli in izven nje, z mladino in z našimi pionirji.

Pedagoški tečaj je torej zares uspel in kljub nekaterim pomanjkljivostim bo gotovo v prid dvigu naše šole, ki naj vzgoji novega socialističnega človeka.

Dr. L. J.

Iz Ljubljane za okoliške okraje

Priprave za pedagoški tečaj so bile od strani republiškega in mestnega sindikata prosvetnih delavcev v Ljubljani skrbno izvršene. Tako je mogel pedagoški tečaj ves čas brez vseh motenj potekati.

Kot največji nedostatek tečaja je šteti dejstvo, da okrajni odbori sindikata prosvetnih delavcev niso pravočasno razdelili študijskega materiala med osebe, ki so bile določene za tečaj. Tako smo ugotovili, da nad polovico prisotnih sploh ni prejela Zbornika, ostali pa so ga prejeli šele v zadnjih dneh in se zaradi tega niso mogli zadostno pripraviti na diskusije.

Način študija je bil zelo posrečen in bo potrebno tudi študijske grupe na terenu usmeriti k takemu načinu študiranja. Seveda bo paziti, da bo vsak prosvetni delavec gradivo sam

zares preje predelal. To je pa v veliki meri odvisno od pravilne razdelitve kongresne literature.

Pri vseh referatih se je čutilo, da se tečajniki neradi spuščajo v analizo posameznih ugotovitev iz referatov, pač pa da radi razpravljajo o praktičnih primerih šolskega dela, kar dokazuje, da s teorijo sodobne pedagogike niso dovolj seznanjeni.

Temu bo največ krivo dejstvo, da nimamo dovolj domačih izvernih povojnih del, dalje strah pred ideološko nepravilnostjo predvojne pedagogike ter orientacija k sovjetski pedagogiki v prvih povojnih letih, ki je vzbujala pri učitelstvu resne pomisleke. Ta nemoč v ocenitvi starega dobrega in kritična presoja povojne pedagogike je vzrok pomanjkljivosti teoretične izobrazbe učitelstva, ki se je pokazala tudi na tem tečaju.

Nasprotno pa je opozorilo razpravljanje o praktičnem delu v šoli na veliko krivdo učitelstva, ki o svojih izkustvih ne piše in zato ne prispeva k teoretični obravnavi šolskih vprašanj. To so dokazale splošne trditve: učni načrti ne ustrezajo, vadnice, berila in pomožne knjige so pomanjkljive itd. Na vprašanje, kaj je v njih slabega, pa ni nihče vedel odgovoriti. To pomeni, da ob obravnavi učne snovi ugotavljamo pomanjkljivosti, da pa nedostatkov ne zapisujemo, jih pozabljamo in tako ostane samo občutek nečesa nepopolnega v našem delu, kar pa ne daje snovi za ponovno kritično presojo izdanih učnih načrtov in učbenikov.

Pri razpravljanju o referatih so se pojavljali vedno novi in novi problemi. Se v močnejši meri se je ob tej priliki manifestirala potreba po nenehni pedagoški rasti učitelstva, po njegovi splošni, predmetni in ideološki izobrazbi.

Omenil bi še to, da so bili nekateri okrajni na tečaju kaj šibko zastopani. Kako bodo ti prenesli izkušnje s tečaja, je drugo vprašanje.

B. D.

Mednarodno združenje univerz

Konec lanskega leta je bila v Nici ustanovna konferenca »Mednarodnega združenja univerz (Association internationale des Universités)«. Za naloge je bila temu združenju določena zagotovitev mednarodnega sodelovanja med univerzami in sličnimi ustanovami visokega šolstva vseh dežel, pa tudi med organizacijami, katerih delavnost naspolje v zvezi z visokim šolstvom. S tem je bila zaključena dosti dolga doba prizadevanj, najti želji in potrebi po tesnejših stikih med najvišjimi znanstvenovzgojnimi ustanovami po svetu, ne glede na državne meje, ustrezno organizacijsko obliko. Že 1. 1. 1921 je tedanje Društvo narodov ustanovilo Mednarodni odbor za intelektualno sodelovanje (Comité international de coopération intellectuelle). Eden njegovih odevkov je skrbel za zvezo z univerzami. To delo se je poglobilo, ko je 1. 1923 bil ustanovljen Institut za intelektualno sodelovanje (Institut de coopération intellectuelle), ki je postal izvršni organ omenjenega odbora za vse njegove naloge. Od 1. 1926 naprej so se potem vrstile konference oseb, odgovornih za vodstvo visokega šolstva v posameznih deželah. Posebno zanimanje za te sestanke so kazali zastopniki visokega šolstva Francije, Nemčije (do 1. 1933, ko je prevzel oblast Hitler), Madžarske, Italije, Severne Amerike in Britanske zveze narodov. Leta 1937 je potem prišlo do prve konference univerz v Parizu, kjer so se sestali voditelji visokega šolstva 16 dežel in zastopniki približno 150 univerz iz 41 dežel. Poročilo o tej konferenci je izšlo 1. 1938 pod naslovom »Problèmes d'université (Problèmes d'Université)«. Posledica te konference je bila tudi ustanovitev Stalnega odbora za visoko šolstvo, v katerem je bilo zastopanih 18 držav. Ker je prišlo do sestave tega odbora 1. 1939, mu je druga svetovna vojna preprečila, da bi razvil kakšno dejavnost.

Vendar med univerzitetnimi znanstvenimi in pedagoškimi delavci ni nikdar usahnilo prepričanje, da bi bilo treba, čim bo za to prilika, obnoviti in uspešno dovesti do kraja napore za ustvaritev koristnega sodelovanja visokih šol. To je bil razlog, da je mednarodna prosvetna organizacija Združenih narodov, UNESCO, na svoji III. generalni konferenci v Mexiku 1. 1947 povzela pobudo za ustanovitev mednarodnega združenja univerz. Da je UNESCO sprožila to akcijo, je razumljivo, saj sodi po pravici v okvir njenih ciljev in prizadevanj. UNESCO je namreč tista mednarodna organizacija med tako imenovanimi specializiranimi ustanovami Združenih narodov, ki naj zajame vse pomembne duhovne sile, oblikujoče s pomočjo vzgoje množic ter s pomočjo znanosti in kulture miselnosti ljudi. Tako naj pomaga z mednarodnim umskim sodelovanjem utrjevati na svetu mir in pospeševati blagostanje človeštva, torej namene, ki je zaradi njih bila ustanovljena sama Organizacija

zdrž. narodov. Zato ima UNESCO naloge, da razvija in množi z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, kulturne vezi med narodi, saj z njimi pospešuje vzajemno mednarodno spoznavanje, spoštovanje in sporazumevanje. Po tej poti hoče doseči tisti skupni čut intelektualne in moralne solidarnosti človeštva, ki je najbolj zanesljiv porok trdnega mira na svetu, brez katerega ni zaželenega dviga gmothe ravni ter duhovne izobrazbe ljudi. Mir in z njim zvezani dvig gmothe ter duhovne kulture človeštva pa dajeta šele realne pogoje za nemoten razvoj človeške osebnosti, ki se more polno razviti le v okviru zavarovanih družbenopolitičnih in zgodovinsko-kulturnih pogojev lastne narodne samobitnosti. Napredne sile človeštva se tega že dolgo zavedajo in se zato neprenehno bore za resnično nedotakljivost teh vrednot, ki more edino na njih biti zgrajena tista pravila ureditev družbe, v katere okviru se lahko razvijejo in skladni sintezi vse pozitivne individualne in socialne značilnosti ljudi. Dovolj je s tem nakazana pomembnost vseh tistih duhovnih silnic, ki so sposobne delovati v tej smeri. Gotovo ni nobenega dvoma, da so univerze poklicane zavzeti med njimi važno mesto.

Tako so se torej v prvi polovici avgusta 1948 sešli v nizozemskem mestu Utrechtu predstavniki vseučilišč iz 33 dežel, porazdeljenih na vse celine sveta. Socialistične družbenopolitične in kulturne težnje v visokem šolstvu so prišle tam do izraza le po čeških, slovaških in madžarskih zastopnikih. To pač zato, ker sta takrat bili Češkoslovaška in Madžarska še aktivni člani v UNESCO. Jugoslovanske univerze se te konference niso udeležile, saj je naša država takrat še z dokajšnjo utemeljeno skepsmo motrila delovanje UNESCO in stala zunaj nje. Konferenca sama je bila le pripravljajna. Vendar je opravila mnogo koristnega dela. Lotila se je obravnavanja poslanstva univerz, sodobne ravni univerzitetnih študij, finansiranja visokega šolstva, raznih oblik dejavnosti univerz, vzgoje na visokih šolah in njenega zaželenega vpliva na mednarodno sporazumevanje ter končno vprašanja o sredstvih, kako razviti mednarodno sodelovanje univerz. Hkrati so bili zbrani dragoceni podatki o najpomembnejših spremembah, ki jih je povzročil po vsem svetu povojni čas na področju visokega šolstva. Omembe vredni pa so tudi napor za obravnavanje praktično važnega vprašanja, koliko so si visoke šole, kakor danes obstojajo v različnih deželah, istorodne. Zanesljiva sodila za primerjavo istorodnosti so predizobrazba, ki je zahtevana za vstop na posamezne visoke šole, pogoji formalne in materialne kvalifikacije učnega osebja, trajanje in intenzivnost študija ter z vsem tem zvezana stopnja in kakovost znanja, ki ga visoke šole posredujejo. Od tega je zopet odvisno bolj ali manj trdno mednarodno priznanje diplom,

kakor jih izdajajo posamezne univerze in visoke šole.

Gradivo s te konference je objavila še isto leto UNESCO (Rapport de la Conférence préparatoire des représentants des Universités; UNESCO, Paris 1948). Ono je nepogrešljiv priročnik za vsakogar, ki se hoče razgledati po današnjih problemih visokega šolstva v svetu. Glavni zaključki razpravljanja bi se dali posneti takole: Univerze so dolžne, da se temeljito zamislijo nad svojim poslanstvom na področju vzgoje. One ne smejo biti samo posredovalke strokovno ozko specializiranega znanja, temveč morajo hkrati skrbeti za splošno izobrazbo, duhovni in umetnostno kulturni razvoj svojih študentov, zavedati pa se morajo tudi svojih dolžnosti do lastnega naroda in vsega človeštva. Vlade naj opuste splošno opazno težnjo po ustanavljanju znanstvenih raziskovalnih zavodov zmeja univerz, »zakaj le v zvezi z znanstvenimi raziskovanji je lahko visokošolski pouk najboljše«. Poudarjena je bila dalje potreba po razvoju znanstvenih raziskovanj na področju družbenih ved. Končno je konferenca potrdila »svojo vero v načelo pravične porazdelitve ugodnosti, ki jih daje visoko šolstvo, ne glede na rasno pripadnost, spol, politično ali versko prepričanje« in zahtevala, da je treba razviti finančno pomoč študentom, da bi tako bile čimbolj zmanjšane gospodarske ovire, ki se stavlja na pot enaki dostopnosti izobrazbe za vse, ki so je željni.

Pripravljalna konferenca je tudi priporočila precej obsežen delovni program. V celoti sicer ni bil izvršen, vendar je bila ustvarjena njegova glavna akcijska točka z ustanovitvijo Mednarodnega univerzitetnega urada v Parizu (Bureau international des Universités) pod okriljem UNESCO. On je prevzel naloge, da zbira podatke o univerzah, ugotavlja njihove probleme, da lajša stik med visokimi šolami in organizira v mejah možnosti njihovo vzajemno pomoč. Poleg tega je bil izbran Začasni odbor, da pripravi vse potrebno, da bi se lahko leta 1950 zbrala konferenca, ki naj bi ustanovila stalno mednarodno združenje univerz.

Kako je ideja takega združenja pridobivala in se izpopolnjevala, najlepše kaže veliki porast števila zastopnikov univerz s posameznih dežel, ki so se te konference udeležili. Šešli so se predstavniki nad 200 univerz iz 52 različnih dežel sveta. Zastopanih je bilo tudi vseh naših pet univerz, ki so na ta način manifestirale našo pripravljenost za tvorno mednarodno sodelovanje na znanstvenovzgojnem in raziskovalnem področju. Nobena univerza dežel s kominformovskega tabora to pot ni bila več zastopala. To pač najbolj zgovorno dokazuje, da se te univerze ne smejo spuščati v svobodno, oplajajočo tekmo z univerzami zunaj tega tabora v iskanju objektivnih dognanj na področju raznih panog človeškega znanja. Prvič po vojni so se tudi pojavili zastopniki zahodnoevropskih in japonskih univerz. Evropejca je mogoče še posebno presenetilo sorazmerno visoko število zastopnikov univerz z manjših azijskih in latinsko ameriških držav.

Konferenca v pogledu tematike ni prinesla ničesar novega. Posebno svečan poudarek pa sta ji dala programatični govor sedanjega generalnega direktorja UNESCO Torresa Bodeta in v nagovor profesorja Henrija Laugiera, pomočnika generalnega sekretarja OZN, ki je prišel za to priliko naravnost iz Lake Successa, čeprav je tam zasedala glavna skupščina OZN. Oba sta podčrtavala odgovornost, ki v današnjem težkem mednarodnem položaju zadeva posebno vse tiste, ki so bili deležni dobrin izobrazbe, nalagajoč jim dolžnost, da zastavijo vse svoje sile v krepitev tistih družbenih sil, ki se bore za spoštovanje človeške osebnosti, mednarodno razumevanje in mir na svetu. Posebno Torres Bodet se je zavzel »proti nezdravim težnjam mnogih visokih šol, ki se pod geslom nekakšnega znanstvenega in strokovnega larpularizma umikajo v samodopadajočo osamelost, stran od nevspešnosti velikih in neprijetnih svetovnih družbenih dogajanj. Dobe sedno je dejal tole: »Prav je, da univerze izobražujejo znanstvenike in strokovnjake. Ne smejo jih pa tako omejit v njihovi stroki, da bodo brez moči pred glavnimi problemi, ki jih zadaja vsaki človeški vesti današnji svet. Treba je, da univerza študente seznani s svetovnimi vprašanji in da jih z zgledom svoje rezerviranosti ne zaveja v to, da bi videli v brezbrzičnosti in preziru nasproti njim še posebno odliko. Naloga univerz ni samo, da napolnijo spomin in vadijo um. One morajo dopovedati vsakomur, ki ga dvigajo na višjo intelektualno stopnjo, da je s tem prevzel hkrati posebno državljansko in mednarodno dolžnost, ker je postal deležnik kulture.«

Da besede Torresa Bodeta niso bile naperjene v prazno, so pokazale težnje konservativno in staroliberalno usmerjenih predstavnikov univerz britanske skupnosti narodov. Ti so namreč, z izjemo indijskega in pakistanskega predstavnika, hoteli razbiti snujče se mednarodno združe-

nje univerz, češ da ga ni treba in da bo povzročalo le odvečne stroške, ko morejo univerze vendar biti le izključno torišče ugotavljanja in posredovanja čiste znanosti, ki ima sama v sebi svoj namen, zaradi česar naj se v družbeno dogajanje izven njih ne vmešava. Za izmenjavo znanstveno in pedagoško zanimivih informacij pa da bi zadostoval že ustanovljeni Mednarodni univerzitetni urad. Ta hotenja, ki so jih smatrali za reakcionarna tudi naprednejši intelektualci kapitalističnega sveta, so končno morala odnehati pred enotno voljo vseh drugih delegatov. Tako je vendarle prišlo do soglasne ustanovitve Mednarodnega združenja univerz. Za temelj mu je bila položena zahteva, da morajo univerze po eni strani resda braniti svobodno, neodvisno znanstveno raziskovanje in strpnost z njim zvezanimi nasprotnimi mnenji, po drugi strani pa s poukom in znanstvenim raziskovanjem pospeševati hkrati načela svobode, pravice, človeškega dostojanstva in solidarnosti med ljudmi ter razvijati vzajemno gmotho in moralno pomoč v mednarodnem obsegu.

Za sedež združenja je bil določen Pariz. Članice so lahko samo visokošolske ustanove ne glede na to ali se imenujejo univerze ali drugače. Pravico morajo imeti za izdajanje visokošolskih diplom, obsegati več panog znanja, zahtevati od svojih študentov potrebno predizobrazbo, njihovi profesorji pa se morajo poleg pedagoškega dela pečati tudi z znanstvenim. Članice bodo plačevale letno članarino, ki zaenkrat še ni določena, vendar se bo ravnala po številu rednih študentov. Ker so danes finančne težave posebno še glede deviz v tako imenovanih evrstih valutah povsod velike, bodo lahko po potrebi dogovorjene različne olajšave. Organi združenja so generalna konferenca univerz, predsednik združenja, upravni svet združenja in Mednarodni univerzitetni urad. Njemu načeluje direktor, ki hkrati opravlja tajniške in blagajniške posle združenja. Glavna konferenca je vrhovni organ združenja in se sestane najmanj enkrat v petih letih. Ona določa splošno smer delovanja združenja, odreja okvir njegovega finančnega poslovanja in izbere člane upravnega sveta ter predsednika združenja. On je obenem predsednik upravnega sveta, ki je izvršilni organ generalne konference. Sestavlja ga poleg predsednika še 10 do 14 članov. Pri izboru članov je treba postopati tako, da pridejo do izraza velike zemljepisne in kulturne enote, vendar visokošolske ustanove ene države ne smejo imeti več ko enega zastopnika v upravnem svetu. Sestati se mora vsaj enkrat letno. On imenuje tudi direktorja Mednarodnega univerzitetnega urada, katerega poslovna doba traja tri leta. Mednarodni univerzitetni urad predstavlja stalno tajništvo združenja in je praktično njegov najvažnejši organ. Zato se v njegovih poslih kažejo tekoče naloge združenja in z njimi njegova neposredna koristnost. On organizira dokumentacijsko središče za vsa univerzitetna vprašanja mednarodnega pomena. Skrbi za razdelitev te dokumentacije. Ugotavlja statistične primerjalne norme za podatke o univerzah in objavlja na njihovi podlagi dobljeno gradivo. Posreduje in olajšuje izmenjavo študentov in profesorjev. Se zalaga za ukrepe, s katerimi bi se zboljšala porazdelitev in izmenjava laboratorijskega materiala, knjig in drugih učnih ter raziskovalnih pripomočkov ter sredstev, ki jih uporabljajo visoke šole. Prevzema še druge naloge, ki so v zvezi s smotri združenja.

Ali bo Mednarodno združenje univerz polno zaživelo in odigralo tisto napredno vlogo, ki bi jo po svoji naravi lahko, bo pokazala bodočnost. Odvisno bo to od njegovih članic ter osebnega ter državljanskega poguma profesorjev. Vtisi s konference v tem pogledu niso preveč obetajoči. Verjetno se bo zaenkrat vse delovanje združenja osredotočilo le bolj okoli praktičnih nalog Mednarodnega univerzitetnega urada. Zato zadeva vodstva naših visokih šol in še prav posebno Svet za znanost in kulturo pri vladi FLRJ dolžnost, da store vse, da bo inozemstvo pravilno poučeno o našem visokem šolstvu in njegovi kvalitnosti kakor tudi o naših težavah in skušnjah.

Dr. Gorazd Kušej

Le preberite...

Zavestna disciplina na ribniški osnovni šoli? Člani zbora so se razdelili v tri tabore, ki se med seboj »vestno« kontrolirajo v izvrševanju službenih dolžnosti. Da bi vedeli, kdaj prihaja kdo izmed njih v šolo, vpisujejo svoj prihod v kontrolno knjigo. Tovarišica, ki pride n. pr. ob 7.40 to vpiše, če pa zasledijo druga, da je ura že 7.43, gornje podatke takoj popravi s pripomoč: corr. N. Ko zavzorni, se nekatere tovarišice še pogovarjajo; takoj nastopi druga »vestna« učiteljica in opozori na dolžnost: treba je stopiti v razred. Obstoj treh taborov na šoli je znan že prebivalstvu kraja, otroci pa so seveda tudi priče sovražno bliskajočih se pogledov »tovarišice«, ko se te kjer koli srečujejo.

Osnujmo klube prosvetnih delavcev

V vseh republikah naše države so že v velikem številu osnovani klubi prosvetnih delavcev. Pri nas pa smo komaj v stadiju priprave, čeprav čutimo, da bi se moglo v njih razvijati naše družabno življenje, predvsem pa tovariško razpravljanje o raznih problemih in »kresanje misli«, kot pravi resolucija III. plenuma CK KPJ.

Po VII. plenumu Centralne uprave SPDJ se zahteva po formiranju klubov postavljajo pred sindikalne forume kot dolžnost, ki jo je treba čimprej izvršiti. Naš cilj naj bo omogočiti članom, da uveljavijo svoje znanje v okolju, kjer bo razgovor potekal nepristransko, kjer se razpravlja brez strahu, da bi »udarili« kdo po tebi, kjer vlada sproščenost.

Prosvetni delavci smo že mnogo študirali na sindikalnih sestankih in individualno, pridobljeno znanje smo preverjali na konzultacijah. Vemo pa, da ta način marsikomu ni prijel, zdel se mu je prisiljen, zato si želimo novih oblik in še večje sproščenosti.

V klubih naj bi nastajala žarišča, kjer bi se v svobodni obliki razpravljalo o našem mednarodnem položaju, o problemih naše gospodarske graditve, prenašanju ugotovitev marksistične znanosti v praksi, odklonu VKP(b) od linije Marxa, o naši specifični poti v socializem ter manj ali bolj aktualni problemi iz naše pedagoške teorije in prakse, kakor tudi naša ljudsko prosvetna problematika.

Kje in kako bomo osvajali klube? Na sedežih okrajev bodo vsaka-

kor potrebni. Nujno je, da jih čimprej osnujemo v Ljubljani, Mariboru, Celju in Kranju. Klub bo moral biti privlačen, imeti bo moral bogato izbiro časopisov, revij in listov, ki sicer niso vsakomur zmeraj na razpolago. V klubu bomo imeli šah, po možnosti radio, ustvariti moramo v njem toplo tovariško vzdušje. Kolikokrat so naši člani, ki prihajajo v okrajni center po opravkih, v veliki zadregi, ko po opravljenem poslu nimajo primerne prostora, kjer bi čakali na prometno zvezo po obnem še s kakim sotovarišem-prosvetnim delavcem pokramljali o tem ali onem. V klubu bi mogli prirediti literarne ali glasbene večere, širšo diskusijo o nekem aktualnem problemu pa tudi kako manjšo družabno prireditev, skratka v njem naj bi vladalo oziroma tovarišišva, kulturnosti, družabnosti in sproščenosti. S klubom bomo omogočili našim članom s podeželja, da v taki ali drugačni obliki pridejo do raznih kulturnih dobrin.

Pomoč pri konkretni organizaciji klubov bomo iskali pri članih naše sindikata, pri svetih za prosveto in na okrajnih komitejih KP. Mnogi klubovi organizaciji bomo preko klubov mogli pomagati z marsikaterim dobro pripravljenim predavanjem, kulturnim nastopom pa tudi z dnevnim prepričevanjem delovnih ljudi ob razlagi tega ali onega upravnega ukrepa, uredbe ali zakona.

Naj bo realizacija klubov med prvimi nalogami naših novih sindikalnih forumov!

Internatski sveti

Demokracija naše ljudske oblasti se vrši nenehno že od njenih prvih začetkov v času NOB dalje vse do danes z enim samim ciljem: da doseže večje uspehe ob čim večji direktni sodelovanju ljudskih množic, ki naj čimprej prevzamejo funkcije odmirajoče države.

Povezava med šolo in domom ter s tem direktna popularizacija šole je dosežena z roditeljskimi sveti, s sestanki itd., ki naj bi bili čim bolj pogosti in ki naj bi reševali šolsko in vzgojno problematiko določene šole.

Nova organizacija — šolski sveti, naj bi pospeševali demokratizacijo šole in jo postopno popolnoma predali ljudstvu, čigar last naj postane tudi na zunaj!

In internati?

Internati pri nas nimajo tradicije, saj so tisti redki zavodi, ki so pred vojno obstajali, služili samo svojim, po večini zelo ozkim namenom, največkrat samo političnim, brez zveze z zunanjim svetom in množicam kot vzgojevalci političnih hujšakcev bolj v škodo kot v korist.

Po osvoboditvi pa je marsikateri kraj dobil obče izobraževalni zavod višje stopnje, v katerega so prihajali mladinci iz širšega okoliša, ki so bili zaradi socialnih ozirov večinoma vezani na državno pomoč, ki so jo dobivali v obliki oskrbe v internatih.

Da bi bili internati bolj povezani z ljudsko oblastjo in z množičnimi organizacijami, so uprave poskušale formirati razne odbore, svete itd., kot n. pr. patronate, ki so se večinoma omejili na materialno pomoč, na kuratorije, ki niso imele določene območja in zato večkrat niso zadeli svoje prave naloge, ali pa pedagoške svete, ki so mogli le enostransko reševati internatsko problematiko.

Praksa petih in več let je pokazala: **tudi internati, domovi vseh vrst, potrebujejo za svoj razvoj v socialističnem pravcu forum širšega obsega, morda internatski svet, ki bi prost vseh birokratskih spon in po določenem poslovniku reševal problematiko vsakega internata posebej.**

Kakšne naloge naj bi imel internatski svet?

Dajal bi vzgoji pravilne pravice s tem, da bi internat povezal z množičnimi organizacijami predvsem s sindikati raznih strok ter tako prispeval, da bi bila vzgoja v internatu bolj življenjska. Internatski svet pa bi imel tudi še druge važne naloge: sestavljati proračun, kontrolirati njegovo izvajanje in urejati celotno gospodarsko problematiko zavoda.

Da bi svojo prvo in drugo nalogo uspešno opravljali, bi se moralno tesno povezati z lokalnimi oblastmi tako, da bi imela vsaka ustanova (zavod, dom) itd. svoje zastopstvo v lokalnih ljudskih odborih in obratno!

Doslej so bili internati od javnega življenja skoraj samostansko izolirani, zato tudi vzgoja v njih ni dovolj življenjska, še manj pa — socialistična.

Boljše so tudi v tem pogledu razmere tam, kjer ima oblast pri izbiri upravnega in vzgojnega osebja srečno roko in postavlja na vodilna mesta z globokim idealizmom prežete ljudi, ne pa osebe, ki so jim prvi in odločilni moment za prevzem funkcije v internatu — materialne dobrine! V internat spadajo duševno močni, vsestransko razgledani, resni, moralno čisti ljudje, skratka — naj-

boljši vzgojitelji — ne pa »hiralci«, ki so za drugo službo nesposobni!

Okrajni referenti za internate ožje problematike zavodov po večini ne poznajo dovolj, v kolikor se pa sploh zanje zanimajo, jo večkrat rešujejo birokratsko, neživljenjsko, loveč se okoli nebitnih drobnarij, medtem ko jedra problematike običajno ne zadenejo! Dokaz: borba za finančne plane (proračune) in še težja borba za izvedbo materialnih planov.

Upravičnik, na katerem sloni danes vsa skrb za nemoteno poslovanje v zavodu, mora imeti poleg vzgojiteljskih sposobnosti tudi ekonomsko in administrativno, moral bi biti tako vsestranski, kot je v praksi skoraj nemogoče — zato ne more zmagovali svojih nalog brez moralne in drugačne opore od drugih.

Zato naj bi našel v internatskem svetu tisto oporo, ki jo mora imeti za izvedbo tekočih poslov pa tudi načrtov za izboljšanje stanja v bodočnosti! Ako opore nima, tudi ne more imeti prave veljave, ki je prvi pogoj za dober uspeh pri vsakem delu!

Kako naj bi bil sestavljen internatski svet?

Člani internatskega sveta naj bodo poleg ljudi, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo z vzgojo, tudi taki, ki jim lastni ali pa obče gospodarski in politični interesi narekujejo, da se zanimajo za razvoj internatskega življenja, ter so voljni, da kot častni funkcionarji žrtvujejo

Dober korak naprej

Ministrstvo za prosveto je izdalo navodila o odstranjevanju dijakov, pri katerih ni nikakih izgledov, da bi mogli razred v danem ali izpremenjenem ugodnejšem okolju dovršiti. Mlajši in starejši srednješolski vzgojitelji so to odločbo z zadovoljstvom sprejeli, kajti doslej res ni bilo nobene sankcije zoper one dijake, ki so s svojo lenobo ovirali uspešno razredno delo, ter tako samo višali odstotek negativno ocenjenih. Sedaj bi pa bilo seveda napačno, da bi čistili in dosegali ob koncu leta »uspehe« samo z odstranjevanjem dijakov iz šole. Ne, to naj bo res zadnje sredstvo. Zato pa moramo še bolj kakor doslej iskati in ugotavljati vse vzroke slabih učnih uspehov in to tja nazaj do 1. razreda osn. šole, ker le tako bomo prišli do tega, da bo smatral dijak učenje kot prvo in najvažnejše delo, kot svojo državljansko dolžnost. Ker se mi zdi, da se bomo sedaj ob zaključku prvega polletja zopet vprašali po vzrokih nezadovoljivega učnega uspeha, smatram, da je treba troje: 1. temeljito študirati psihologijo otroka in mladostnika, pa bomo spoznali marsikatero napako in bomo marsikdaj postopali drugače, boljše; 2. greši, kdor smatra, da je otrok s prehodom iz osn. šole na niž. gimnazijo napravil nek duševni skok in da ni več potreben individualen postopek z učenci; 3. dvigniti kvaliteto dela, spoznavati okolje, v katerem učence živi. — In če ima šola še pomoč pionir. sveta, če zna z roditeljskimi sestanki dobro zainteresirati starše in za napredek in za vzgojo učenca, če je deležna simpatij in pomoči množičnih organizacij ter če učiteljski zbor svoje pedagoške, vzgojne in izobraževalne naloge vestno in dobro vrši, potem bomo mogli zares reči, da smo napravili dober korak dalje.

čas in energijo ter po svojih močeh prispevajo k vsestranskemu razvoju zavoda.

Vsekakor spadajo v internatski svet:

- a) ravnatelj zavoda, katerega poseba večina dijakov-gojencev, ali pa starejši profesor tega zavoda, ki ga izbere učiteljski zbor na šoli;
- b) zastopnik sindikata učiteljev in profesorjev;
- c) upravnik zavoda oziroma internata;
- d) dva zastopnika staršev gojencev;
- e) zastopnik mladinskega aktiva;
- f) zastopnik zdravstvenega sveta oziroma socialnega skrbstva;
- f) zastopnik ljudske inšpekcije.

Kaj si obetamo od internatskega sveta?

Internati bi postali ljudski — pri

Šolska oprema

V času obnavljanja v vojni poškodovanih šol in opremljanja istih s šolskim pohištvom je postalo pereče vprašanje tipizacije opreme in posebej še šolskih klopi. Oddelek za učila je izdelal načrte in po njih smo opremljali učilnice. Danes pa ugotavljamo, da ta oprema ne odgovarja zahtevam, najmanj pa zahtevi po stabilnosti in trpežnosti; prepričamo se lahko, da so mizice razmahnjene do neuporabnosti. Bolje so pogodili oni upravitelji, ki so vkljub priporočilom ozir. prepovedi oskrbeli učilnice s klopmi po lastnih zamislih in načrtih.

Učilnice bi treba tudi v bodoče opremljati s pohištvom. Kakšno naj bo to? Kakšne naj bodo zlasti klopi? To je vprašanje, ki se ga bo treba lotiti, z vso preudarnostjo in odgovornostjo. Naše učilnice bo treba opremljati s pohištvom, ki bo odgovarjalo vsem pedagoškim, zdravstvenim, estetskim in ekonomskim zahtevam po kakovosti materiala in izdelka, skladnosti z okoljem in krajem in pa slovenskega narodnega sloga. Če so bili n. pr. angažirani pri odločanju in določitvi naše šolske pisave najrazličnejši strokovnjaki — kar je edino pravilno — bo tem nujneje pritegniti in dati besedo čim širšemu krogu strokovnjakov pri določanju

Učbenik za zgodovino

Soglasna je sodba učiteljstva, da mu povzroča poučevanje zgodovine največ skrbi. Novi učni in vzgojni smotri, ki se postavljajo za ta predmet v novi družbeni ureditvi, so zahtevali tako preorientacijo v učno-vzgojnem procesu, kakor pri nobenem drugem predmetu. Ob zgodovinskih prelomih dobiva veda, ki so njen predmet raziskovanja prav ti dogodki, njihovi vzroki in posledice v razvoju družbe, svoj poseben pomen in poudarek v izobraževnem in posebej še v vzgojnem procesu. To smo čutili in tega smo se tudi zavedali vsi. Zgodovini kot predmetu na predmetniku vseh naših šol se je odkazalo odgovorno mesto. S tem pa je postala zgodovina prav delikaten učni predmet in pouk zgodovine za učitelja zelo tvegan. V zvezi z zgodovino so se postavljale pred učitelja velike naloge in tudi zahteve tako v izbiri in ustreznosti, kakor v znanstveni utemeljenosti učne snovi

Ta korak bo res očitno, pa če se bomo posluževali nove odločbe tudi v najmanjši meri ali pa sploh ne, zadostuje, da je sankcija tu. In še nekaj: lenuhi bodo zavijali rokave, kampanjsko učenje bo odpadlo. Vzporedno se bo pa še zboljšala disciplina, ki je pač osnovni pogoj vsakega napredka in uspeha. — Kakšne bodo torej posledice uredbe? Če bo izvajana pravilno in bo zbor temeljito razčlenil dejstvo, da je splošna izobrazba mladine v gradnji socializma nujna v vseh poklicih in strokah, bo sklep o odstranitvi dijakov vsekakor pozitiven za izobrazbo in vzgojo vseh ostalih na zavodu. Toda ob odhodu dijakov naj bo predvsem ravnatelj na mestu. Prikažati mu mora nazorno vsa pota, ki jih ima na razpolago, da najde svoj poklic. Ker velja ta uredba kot skrajno sredstvo le za dijake, ki so zadostili šolski obveznosti, torej ne za prvi razred, mislim, da bi bilo prav, če ne ostanemo na polu pota, da ugotovimo vzroke visokega odstotka negativnih ocen v prvem razredu ter napravimo ustrezajoče zaključke za zboljšanje stanja. Navedem naj samo en primer: nekateri hodijo v gimnazijo le zaradi tega, da zadoste obveznemu šolanju, ter komaj čakajo, da ga končajo, ker jim za električarja, mehaničarja, mizarja itd. zadostujejo 4 razredi osn. šole. Taki obsede s celim kupom nezadostnih ocen. — Prosvetni delavci imamo vse vzroke, da storimo svojo dolžnost temeljito in do kraja. In v dobri meri jo bomo, če ne pozabimo, da smo še učitelji, — pa bomo tako najboljše upravičili zaupanje in skrb, ki nam jo neprestano izkazuje naše državo in partijsko vodstvo, da vzgojimo novega, boljšega, vedrega, značajnega in delovnega človeka.

S. L.

upravi bi sodelovalo ljudstvo, kateremu so namenjeni.

Celoten kompleks poslov bi bil razdeljen na več oseb, ki bi jih laže in bolje opravile kot ena sama oseba.

Odgovornost za celotno poslovanje prevzame kolektiv, ki bo tudi popravil morebitne pomanjkljivosti. Nezmožni funkcionarji, ki napredku zavoda ne koristijo ali ga celo ovirajo, bodo na ta način avtomatsko izločeni s tega delovnega področja.

Internati se bodo socializirali, vzgoja v njih bo postala res socialistična, kar je pa še danes mnogokje samo na papirju!

V internatih se bo vzgajal novi človek, ki bo v praksi prenesel pridobitve nove vzgoje tudi na druge in postal — pionir socializma!

J. Knapič

Poglobitveni tečaj za pedagoške delavce vzgajališč v Višnji gori

Po zapletenosti vzgojne problematike in reševanju le te, spadajo vzgajališča, to je — vzgojni zavodi, ki vzgajajo in prevzajajo pedagoško zanemarjene otroke in mladino, ki je že zagrešila kaznivo dejanje — med najtežje kategorije vzgojnih ustanov. Vzgojno delo v vzgajališčih terja od pedagoškega osebja visoko stopnjo moralno političnih lastnosti, solidno splošno izobrazbo in poglobljeno specialno strokovno znanje.

Glede na to, ker so te ustanove v Sloveniji še mlade, so mlade in nezadostne tudi izkušnje, ki naj bi bile osnova teoretskim zaključkom o prevzemanju slovenskega zanemarijenega otroka. Razen enega, so namreč vsa ostala štiri vzgajališča zrasla po osvoboditvi, ko je bilo in je še vedno občutno pomanjkanje kvaliteta vzgojnega osebja. Zato prav pri vzgajališčih povečini ni bilo mogoče upoštevati načela prostovolnosti pri nameščanju učitelstva v vzgajališča, niti ni bilo posvečeno dovolj pozornosti izboru kvalitetnega kadra. Navzlic tem pomanjkljivostim pa moremo z zadoščenjem priznati, da se je velika večina pedagoških delavcev v vzgajališčih z mnogo dobre volje in požrtvovalnosti lotila prevzemanja zanemarijenih mladine ter se uspešno trudila, da doseže pri gojenih vzgojni smoter. Obenem pa so ti delavci čutili, da pogrešajo teoretsko osnovo za uspešnejšo prakso, da nimajo priložnosti izmenjati pridobljene izkušnje ter se posvetovati o večji ali manjši pravilnosti in uporabnosti vzgojnih metod, ki se oblikujejo v vsakem zavodu drugače. Posebno jim je manjkala vpogled v obrobno problematiko zdravstvenih, socialnih in sodstvenih delavcev ter organov notranje uprave, s katero pa se mora, vsaj v širokih obrisih, seznaniti tudi sleherni vzgojitelj zanemarijene mladine. Zivo stremeljenje, da se v načelu poenoti vzgojna praksa v teh zavodih pa je terjalo obravnavo osnov učno-vzgojnega dela, delovnih metod in psihološke poglobitve v zanemarijenega otroka oziroma mladostnika.

Da bi zasilo odpravilo to vrzel, je ministrstvo za prosveto organiziralo v dekleštem vzgajališču v Višnji gori poglobitveni tečaj za učitelje-vzgojitelje vzgajališč. Tečaj je trajal od 15. do 27. januarja 1951. Udeležilo se ga je 20 oseb, to je skoraj polovica vseh pedagoških delavcev iz vzgajališč. Druga polovica bo opravila enak tečaj poleti.

Gornje težnje našega vzgojiteljskega osebja v vzgajališčih je poskusilo izpolniti vodstvo tečaja, ko je povabilo kot predavatelje pedagoške-teorietike, praktike in organizatorje, zdravnike specialiste in socialne delavce pravnike, ki so se doslej največ ukvarjali z zaščito in prevzgojo zanemarijenih mladine. Tudi vodilna delavca osrednje pionirske in mladinske organizacije sta bila med predavatelji. Naši vzgojitelji so se lahko prepričali, da niso osamljeni pri svojem napornem delu, nasprotno, da je vrsta resorov in množičnih organizacij živo zainteresirana, da se predvsem razvijejo varstvene oblike borbe zoper zanemarijanje in izkoriščanje mladine, obenem pa pospeši in izpopolni borba za družbeno rehabilitacijo manj ali bolj sprijene mladine, ki ji posveča država posebno skrb.

Prvi poskus takega tečaja je uspel. Njegova osnovna hiba pa je, da je bilo za tako kratek rok pripravljene preveč snovi, premalo pa časa za diskusije o referatih in premalo strokovne literature za individualni študij in diskusijo o predelanih tekstih.

Tečajniki iz vseh zavodov so prevzeli konkretne študijske obveznosti za tekoče leto. Poudarili pa so tudi potrebo po česčem medsebojnem stiku in izmenjavanju izkušenj ob hospitacijah. Bolje pripravljeni kot doslej bodo laže in uspešneje opravljali svoje dolžnosti in prepričani smo, da se bo marsikdo izmed njih še tesneje oklenil svojega dela v teh zavodih; ker je poleg ljubezni do te mladine zahtuti tudi trdnost temelje za strokovno delo, temelje, na katerih bo mogoče ob nenehnem trudu in študiju zgraditi dostojno zgradbo pedagoške slovenskega zanemarijenega otroka.

Obenem menimo, da je potrebno čim prej izboljšati tudi gnotne pogoje pedagoških delavcev v posebnih vzgojnih ustanovah, ki so glede na težavnost nalog, odgovornost ter časovno obremenjenost, zena krat nezadovoljivi, zlasti ako jih vzporedimo z dnevnimi obvezno obremenitvijo in odgovornostjo pedagoških delavcev običajnih izobraževalnih in strokovnih šol ter vzgojnih domov.

M. P.

PRILOŽENE ČEKOVNE POLOŽNICE SO ZA NAKAZILO NAROČNINE ZA

**SODOBNO
PEDAGOGIKO**

RUDARSKI TEHNIK

Mogočen razvoj rudarstva v svetu kakor tudi pri nas zahteva od tehničnega osebjja, to je od delavca pa do rudarskega inženirja vedno več strokovnega znanja. Ako hočemo držati korak z vedno novimi iznajdbami, ki omogočajo racionalnejše delo ter premagovanja naravnih sil, ki ljubosumno čuvajo in zapirajo pot do naravnih zakladov, potem moramo tudi mi vestno in načrtno skrbeti za izobrazbo in vzgojo ljudi, ki bodo znali današnja tehnična sredstva pravilno in racionalno uporabljati ter uveljaviti svoje tehnično znanje na pravem mestu.

Prvotni začetki rudarstva segajo v sivo pradednino. Tehnična sredstva, ki jih je pračlovek uporabljal, niso zahtevala posebnega znanja. Slučaj in potreba sta ga dovedla do rudarjenja v površinskih rudiščih, ki pa so se končno izčrpala. Seči je bilo treba v globino, kar je zahtevalo že več izkustva. Od stoletij do stoletij so nastajale vedno večje potrebe po kovini in s tem se je vzporedno razvijala umetnost rudarjenja, ki so jo poznali le ljudje, ki so se rudarstvu popolnoma posvetili. Iz praktičnih izkušenj in opazovanja teh ljudi se je razvijala teorija, ki je oplojila znanstveno delo, v korist rudarske tehnike. Široko in temeljito naj bi bilo tehnično znanje tistega, ki se bori v zemeljskih globlinah s pogosto zavratnimi nadnaravnimi silami. Varnost in gospodarstvenost rudarskega dela zahteva poznanje teh naravnih sil do podrobnosti. To je mogoče le človeku, ki si je rudarsko strokovno znanje osvojil v letih vestnega študija in po več letih uspešne prakse v rudarstvu. Zato so v vsaki državi, ki ima tehnično razvito rudarstvo, šole raznih stopenj, ki služijo za izobraževanje in vzgajanje rudarsko-tehničnih strokovnjakov.

To šolstvo ima v svetu že davno tradicijo ter se tudi pri nas lahko ozremo v predvojno dobo s sicer skromnim, a za tedanje dobo dovolj razvitim šolstvom. Imeli smo rudarsko visoko šolo kot poseben oddelek tehnične fakultete v Ljubljani ter rudarsko šolo v Celju. V praksi smo dobivali rudarske inženirje in rudarske nadzornike. V letih od 1918 pa do začetka zadnje vojne so naši rudarski strokovnjaki uspešno zaključili tekmo z inozemskimi strokovnjaki in dokazali, da naš tehnik ne zaostaja za inozemskim ako ima na razpolago primerna tehnična sredstva. Kljub tem pa šolstvo, ki smo ga prevzeli leta 1945, ni več ustrezalo stalno naraščajočim potrebam pa tudi ne nastajajoči strukturi našega rudarstva. Z dneva v dan smo občutili in še vedno občutimo pomanjkanje strokovnega, tehničnega osejja na splošno ter pomanjkanje prepotrebne kontinuitete tehničnega osejja od rudarja do rudarskega inženirja. Pred vojno je bila med rudarskim nadzornikom, ki je kot tehnik skrbel za neposredno varnost ter za podrobno pravilnost dokopov, in med tehničnim vodstvom rudarskega inženirja neizpolnjena vrzel. Manjkali je tehnični organ s tehnično naobrazbo srednje stopnje. To vrzel je moral zapolnjevati mlajši rudarski inženir ali sposobnejši absolvent rudarske šole. Ta ali oni — oba sta bila odtegnjena svojim pravih nalogam. To pomanjkljivost v hierarhiji tehničnih organov rudniškega obrata so čutili že pred vojno, vendar tedaj vprašanje ni bilo pereče. Zato se je pa sedaj popravilo v tako občutni obliki, da smo morali že l. 1946 ustanoviti rudarsko šolo na ravni višje srednje šole. Enako se je pojavila neogibna potreba, da tudi rudarja — delavca dvignemo do višjega tehničnega znanja, za kar naj skrbijo po vojni ustanovljene rudarsko-industrijske šole pri večjih rudnikih. Z je preje obstoječimi ter s po vojni ustanovljenimi šolami smo dosegli že omejeno potrebno kontinuiteto od osnovnega ročnega dela na odkopu pa do najvišjega tehničnega in projektivnega rudniškega vodstva. Tako organizirano rudarsko šolstvo so narekovele potrebe v rudniški praksi, poleg splošne potrebe, da nudimo delovnemu človeku vse možnosti splošne in strokovne naobrazbe, ki jo ta lahko doseže v skladu s svojimi sposobnostmi. Tako organizirano šolstvo naj dvigne nivo tehničnega udejstvovanja na rudniku. V šoli prisvojena teorija naj oplaja tehnično delo do najvišje možne popolnosti ter omogoča nove izkušnje in tehnične pridobitve ter v krogoteku znova oplaja teorijo. Samo na tak način lahko postane naša rudarska tehnika produktivna ne samo v tonajši pridobitvi koristnih rudnin, marveč tudi v strokovno-znanstvenem smislu ako nočemo v tem pogledu še v bodoče ostati popolnoma odvisni od inozemske rudarsko-strokovne znanosti. Da bi torej tudi v strokovnem smislu dosegli neko mero samostojnosti, je nujno, da posvetimo vso pažnjo našemu rudarskemu šolstvu.

Namen članka ni ugotavljanje splošnega namena šolstva. Pač pa bi želel spregovoriti o strokovnosti naših nižjih in srednjih rudarskih šol. Vsaka teh šol ima poleg splošnega smotra tudi svoj poseben namen. Rudarske in indus. šole so pri večjih rudnikih ustanovljene v svrhu strok. teoretične izobrazbe poklicnih in visoko kvalificiranih rudarjev. Nadzorniška rudarska šola naj vzgaja in izobrazuje one tehnične organe rudniškega obrata, ki neposredno vodijo dnevno podrobno produktivno delo v rudniku, skrbijo za neposredno varnost ter za ugodne delovne pogoje na raznih delovnih mestih, ki izvršujejo razne druge najdobrejše in podrobne naloge redne tretjinske nadzorne službe. Za tako službo je sposoben le tak absolvent nadzorniške rudarske šole, ki je že pred vstopom v to šolo nekaj let služil kot reden delavec ter dosegel kategorijo kvalificiranega kopača. Kategorijo nižjega rudarskega tehnika smo imeli že pred vojno in je še danes v rudniku najbolj potreben, ker le ta do podrobnosti pozna vse tiste male a tako važne prijeme rudnega rudarjevega dela, saj jih je tudi sam nekaj let redno opravljal.

Višjo kategorijo rudarskega tehnika pa predstavlja absolvent rudarske srednje šole. Te kategorije tehnikov pri nas pred vojno še nismo poznali, pač pa že zelo dolgo v drugih državah. Prav absolvent te šole naj izpolni obravnavano vrzel med rudarskim nadzornikom in višjim tehničnim vodstvom. Pouk na rudarski srednji šoli se je pričel l. 1946 in so prvi absolventi po triletnem šolanju vstopili v službo pri raznih rudnikih v poletju l. 1949. Medtem se je pouk na teh šolah razširil na 4 leta ter bodo letos župustili šolo zadnji absolventi s triletnim šolanjem. Prve absolvente 4 letnega šolanja pa bomo dobili šele v poletju l. 1953. Učni načrt te šole zahteva kot osnovo izobrazbo nižje srednje šole ter se razvija na nivoju višje srednje šole. Teoretična izobrazba absolventov te šole je z zaključnim izpitom strokovno zaključena. Praktični pouk, ki ga je dijak te šole tudi deležen, naj v bistvu samo ponazarja strokovno teorijo. Med letnimi počitnicami je dijak zaposlen v rudniškem obratu. Težnja te počitniške prakse je zopet nazorni pouk, združen s spoznavanjem rudarske stroke, z njenim fizičnim delom ter s strokovnim opazovanjem pod vodstvom in nadzorstvom strokovnega rudniškega osejja.

Rudarska visoka šola, ki jo poznamo kot rudarsko fakulteto Tehnične visoke šole v Ljubljani, daje rudarstvu najvišje kvalificirane tehnika, to je rudarskega inženirja. Absolvent te šole mora biti dorasel vsem v rudarstvu nastajajočim problemom ter sposoben, da po večletni uspešni praksi prevzame vodstvo tehničnega procesa v rudniku. Odgovoren je za drobne in velike probleme ter mu je zato nujno potreben pomožni tehnični kader, ki doteka iz nižjega in srednjega rudarskega šolstva. Tudi najbolj kvalificiran rudarski inženir ne more doseči v rudniškem obratu dovolj uspehov, če nima ob strani zanesljive in solidno izobražene tehnike, ki njegove zamisli in načrte uresničujejo in strokovnjaško izvajajo. Najbližji in najsolidnejši pomočnik pri izvajanju njegovih načrtov mu mora biti ta absolvent srednje rudarske šole, ki zamore zaradi pridobljene tehnične izobrazbe primerno slediti razpletu višjih tehničnih problemov.

Od l. 1949 dalje zapuščajo rudarske srednje šole njeni absolventi in vstopajo v prakso kot rudarski tehnični pripravniki. Preuranjeno bi bilo že sedaj vrednotiti njihovo sposobnost oziroma praktično vrednost rudarske srednje šole. Prvi absolventi se nahajajo v službi šele 18 mesecev. Vsak poznavalec tehnične službe pa ve, da z dokončano šolo še ne dobimo pravega tehnika. Njegova prava vrednost se mora ocenjevati šele po 3 do 4 let prakse. In v tem je pereče vprašanje, ki zahteva rešitve. Operativni organi na rudniku morajo napram absolventom rudarske srednje šole zavzeti pravo in zdravo stališče. V tem absolventu morajo sicer videti tehnika, ki je zaključil svojo šolsko tehnično teorijo, ki pa iz teoretične šole prihaja še za nekaj časa v praktično. Po zaključku te praktične šole bo absolvent šele postal montanski tehnik v pravem pomenu besede. Torej moramo ceniti razvojno dobo na 4 leta teoretične naobrazbe in približno 3 leta praktične. Teorija, ki si jo je pridobil v rudarski srednji šoli, ga usposablja, da s pridom in v razmeroma kratkem času svoje znanje spopolni še s praktičnim znanjem. Iz tega sledi, da se mora operativno vodstvo rudarstva tega zavedati ter izočati montanske tehnike v prakso pod tehnično visoko kvalificirano vodstvo in ne v roke tehnično manj sposobne rudniške operative. Prva leta praktične službe ali bolje pouka so za začetnika nad vse važna, ker bo le pod dobrim strokovnim vodstvom mladi kandidat pravilno povezal šolsko teorijo s praktičnimi

problemi. Če tako gledamo na mlade absolvente rudarske srednje šole, se bomo lahko izognili napakam, ki morejo za posameznega mladega tehnika postati usodne. Ne smeli bi se dogajati primeri omalovaževanja, češ da so tehniki neuporabni, ker jih ne moremo naravnost iz šole postaviti na katero koli odgovorno mesto. Tak odnos do mladega človeka more izvirati le iz lastnega neznanja, ker prizadeti odgovorni činitelj ne zna pravilno razdeljevati posameznih tehn. nalog, ali pa je vzrok takemu odnosu celo neupoštevanje teoretične predizobrazbe in precejevanje praktičnega udejstvovanja. Objektivnejši so tisti zastopniki operativne službe, ki izražajo mnenje, da bi moral dijak rudarske srednje šole že pred pričetkom študija opraviti nekaj let prakse kot rudar. Nedvomno ima ta misel nekaj zase, vendar ne smemo pozabiti, da mora rud. sred. šola dati dijaku tisto strokovno teorijo, ki neposredno nadaljuje pridobljeno znanje z nižje srednje šole ozir. splošnih realnih predmetov v prvih dveh letnikih šole. Dijak, ki prihaja v tehnično šolo srednje stopnje, naj bi imel še sveže znanje iz nižje srednje šole, ker nastanejo sicer težave tako zanje, kot tudi za predavatelja. Učni proces ne sme biti pretrgan ter se mora nadaljevati in razvijati kontinuirano od pričetka do zaključka teoretične naobrazbe. Nedvomno pa naj bo strokovni pouk na srednji strokovni šoli povezan s prakso, ki pa naj, kot je bilo že rečeno, služi v prvi vrsti le nazornosti pouka.

Ako pošljemo dijaka po uspešno dovršeni nižji srednji šoli v prakso, to je na delo v rudnik, bo sicer spoznal vsebino fizičnega dela, vse druge karakteristike tehničnega dogajanja pa mu bodo ostale tuje, ker si jih, zaradi pomanjkanja strokovne teoretične podlage ne bo znal pojasnjevati. Končno bi pa imela taka fizična praksa pred vstopom v srednjo rudarsko šolo pomen, če bi kandidat to prakso opravljal nekaj let; ves ta čas pa bi si moral tudi ohranjati podrobnosti o nižji srednji šoli pridobljenega znanja, kar je pa nedvomno absurdna misel.

Zaradi teh in še mnogih drugih razlogov se mora zagovarjati le taka rudarska srednja šola, katere pouk je navezan neposredno na pouk nižje srednje šole. Če je ta misel pravilna, potem moramo tudi pouk na tej po možnosti prilagoditi zahtevam prakse. Vendar smemo pri tem iti le do določene meje. Zanimariti ne smemo splošne izobrazbe! Mladi tehnik nima pozneje v praksi samo strokovnih dolžnosti. Kot izobraženec je dolžan prevzemati na rudniku tudi prosvetne in kulturne naloge. V tem pogledu so njegove dolžnosti celo

Dobra je, pestra je, bogata je, zelo mi ugaja. Pa vam? Pa tebi? Ni prav, da ljudje nimajo občutka, da so predpisi, zadevajoči službeno razmerje, za vse enaki. Zakaj nekdo ob enakih pogojih napreduje, drugi ne, tretji prej, četrti pozneje? Ali res ni še mogoče, da bi se izdelali precizni predpisi, iz katerih bi vsak sam lahko razbral, pri čem je? Na ministrstvu so vse podlage, da bi se lahko za vsakega posameznika določila službena doba recimo na dan 1. januarja 1951. Koliko prikritje, a zato nič manj škodljive zagrejenosti bi bilo manj med nekaterimi našimi prosvetnimi delavci. Ne birokracija, ne življenjskost, samo nedotakljiva enosmislna pravna določila naj bodo merilo!

Ker je tudi to eden izmed vzvodov za zboljšanje učnih in vzgojnih uspehov...

Članek o višji gimnaziji in njenih osnovnih nalogah bi zaslužil več pozornosti, kakor je je bil deležen. Ali se res tiče samo višjih gimnazij? Vse je med seboj povezano, vsak sad ima svojo vejo, na kateri je zrastle, vsaka veja deblo, vsako deblo korenine... Preberite članek, kdor ga še ni, in kdor ga je, naj ga še enkrat!

Zakaj ljudje ne sodelujejo v strokovnem pedagoškem in stanovskem tisku? Preštejte, kadar boste imeli čas, funkcije, ki jih opravlja ali vsaj naj bi opravljal učitelj. Plus minus. Zase sem jih naštel dvanaest, drugi jih bodo morda še več. Veseli bodite, če jih vsaj za silo opravite, nikar da bi se pisali! In sploh — ali ste prebrali v »Objavah«, da nikakor še ni znamenje pedagoške aktivnosti, če je kdo napisal članek za Sodobno pedagogiko? Dvomim, da je to mnenje v uradnih Objavah vplivalo bodrilno. Tekmovalne obveze! Dobro so in slabe! Kaj pravite n. pr. o tisti iz Maribora, kjer sta se dve tovarišici obvezali, da bosta napisali vsaka po deset pravilic? Tekoč trk v literaturi... Ali pa tista iz Ljubljane, da so v počastitev desetletnice šli vsi skupaj v kino. Jaz in še kdo bi se obvezal, da hodim vsak dan, tri

večje kot pa o drugih tehničnih strokah, če pomislimo, da so rudniki oddaljeni od kulturnih središč. Pri vsem tem pa je za višje tehnično znanje nujno potrebna tudi čim širša in globlja splošna izobrazba. Ne moremo si zamisliti koristnega tehnika, ki ne bi obvladoval kulturnih oblik svojega materinega jezika, saj je s tehnično službo nujno povezano tudi pravilno izražanje misli. Nadalje postaja tehnična znanost vedno bolj mednarodna ter je zato nujno, da vsak tehnik s srednješolsko naobrazbo obvlada en tuj jezik, če že ne aktivno pa vsaj pasivno. Zamenjanje splošne izobrazbe bi končno dovedlo do zelo surovih oblik tehničnega dela, in to bi se prav v rudarstvu prerado pojavilo v celo usodnih posledicah.

Po vseh teh razglabljanjih se moramo dotakniti še enega vprašanja. Študij na tehničnih srednjih šolah je strokovno zaokrožen in zaključen, enako torej tudi na rudarski srednji šoli. Ves učni načrt stremi ali naj vsaj stremi za tem, da absolvent nudi zaključeno splošno in strokovno izobrazbo. Nikakor bi se ne smel učni načrt krojiti na način, ki bi naj dijaka pripravljalo za študij na visoki šoli. Ne mislim pri tem, da bi absolvent tehnične srednje šole ne smel do virov še višjega znanja, vendar namen pouka v srednji strokovni šoli je vzgojiti in izučiti strokovnjaka za neposredno eksekutivno tehnično službo. V kolikor bi po učnem programu strok. sred. šole pridobljeno znanje ne zadoščalo za študij na visoki šoli, si ga mora dijak pridobiti izven šole. Predavatelji na srednjih strokovnih šolah naj imajo pred očmi pravi namen strokovne srednje šole. Drugačen pouk na takih šolah bi povzročal le polovičarstvo in nesmotrnost vzgojnega dela.

S tem člankom sem površno opisal strukturo rudarskega šolstva ter sem pri tem izrazil nekatere misli, ki so se porodile kot plod mnogih razgovorov s strokovnjaki, ki se udeležujejo v operativni službi, in razgovorov s tovariši v šolski službi. Glavni namen članka je, da bi opozoril operativno na pravilni postopek z absolventi rudarske srednje šole v začetni praksi, ki je še sestavni del izobrazbe tehnika. Razumljiva je želja odgovornih činiteljev v operativni službi, da bi tehnika, ki je sicer komaj končal svoje študije, takoj in polnovredno zaposlili, vendar je to nemogoče. Dosegli pa bodo svoj namen toliko hitreje, s kolikor večjim razumevanjem se bodo lotili neposredne praktične vzgoje tehničnega podmladka, ki ga bodo pravilno vodili od spoznavanja fizičnega dela do odredenih manjših in postopoma do večjih odgovornejših dolžnosti. S pravilnimi pedagoškimi prijemmi bodo po najkrajši poti dosegli uspeh in s tem tudi koristili tehničnemu razvoju našega rudarstva.

Ing. Z. L.

Ob rob 2. ŠTEVILKI PROSVETNEGA DELAVCA

Dobra je, pestra je, bogata je, zelo mi ugaja. Pa vam? Pa tebi?

Ni prav, da ljudje nimajo občutka, da so predpisi, zadevajoči službeno razmerje, za vse enaki. Zakaj nekdo ob enakih pogojih napreduje, drugi ne, tretji prej, četrti pozneje? Ali res ni še mogoče, da bi se izdelali precizni predpisi, iz katerih bi vsak sam lahko razbral, pri čem je? Na ministrstvu so vse podlage, da bi se lahko za vsakega posameznika določila službena doba recimo na dan 1. januarja 1951. Koliko prikritje, a zato nič manj škodljive zagrejenosti bi bilo manj med nekaterimi našimi prosvetnimi delavci. Ne birokracija, ne življenjskost, samo nedotakljiva enosmislna pravna določila naj bodo merilo!

Ker je tudi to eden izmed vzvodov za zboljšanje učnih in vzgojnih uspehov...

Članek o višji gimnaziji in njenih osnovnih nalogah bi zaslužil več pozornosti, kakor je je bil deležen. Ali se res tiče samo višjih gimnazij? Vse je med seboj povezano, vsak sad ima svojo vejo, na kateri je zrastle, vsaka veja deblo, vsako deblo korenine... Preberite članek, kdor ga še ni, in kdor ga je, naj ga še enkrat!

Zakaj ljudje ne sodelujejo v strokovnem pedagoškem in stanovskem tisku? Preštejte, kadar boste imeli čas, funkcije, ki jih opravlja ali vsaj naj bi opravljal učitelj. Plus minus. Zase sem jih naštel dvanaest, drugi jih bodo morda še več. Veseli bodite, če jih vsaj za silo opravite, nikar da bi se pisali! In sploh — ali ste prebrali v »Objavah«, da nikakor še ni znamenje pedagoške aktivnosti, če je kdo napisal članek za Sodobno pedagogiko? Dvomim, da je to mnenje v uradnih Objavah vplivalo bodrilno. Tekmovalne obveze! Dobro so in slabe! Kaj pravite n. pr. o tisti iz Maribora, kjer sta se dve tovarišici obvezali, da bosta napisali vsaka po deset pravilic? Tekoč trk v literaturi... Ali pa tista iz Ljubljane, da so v počastitev desetletnice šli vsi skupaj v kino. Jaz in še kdo bi se obvezal, da hodim vsak dan, tri

pa za obiskovalce mnogo dražja, zvezana z žrtvami, ki se tistim, ki jih sklicujejo, marsikdaj niti ne sanja ne o njih. Marsikdo mora, če hoče v večje središče, vstati že kmalu po polnoči, pešati po temi in koreninah in lužah in jamah do avtobusa, ki ni zastoj, na vlak, in priti pod noč enkrat spet domov, lačen in truden in z grenko gotovostjo, da bi bil lahko isto zvedel mnogo ceneje, laže in predvsem mnogo bliže.

Le preberite in premislite in povejte še vi, kakšnega mnenja ste!

K vprašanju spolne vzgoje

Tov. Košorok in tov. V. M. sta napisala v zadnjih št. Prosv. delavca nekaj važnih misli. Mislim, da je vsakomur jasno, da je tesno sodelovanje šole in doma osnovni pogoj uspešnega izvajanja naših izobraževalnih nalog, kakor tudi vzgoje mladostnika. Take in podobne nagovore imamo ob roditeljskih sestankih večinoma vsi. Da so roditeljski sestanki dobro obiskani, to je napredek, to je znak, da se starši za dijake zanimajo. No, pa vendar vemo, da je njih zanimanje osredotočeno zaenkrat v glavnem le na uspeh, na napredek dijaka, da se pa za vzgojo, ki mladega človeka že oblikuje kot bodočega človeka, kot člana naše nove družbe, še premalo zanimajo in brigajo. Naj me nihče ne smatra za črnogleda, toda je tako. So izjeme, toda to na stvari mnogo ne izpremeni. Govor ravnatelja na roditeljskem sestanku poslušajo, pritrjujejo mu (kako mu tudi ne bi) in potem — če gre n. pr. za vprašanje spolne vzgoje? Kaj se ni že mnogim izmed nas zgodilo, da nas je lastni otrok vprašal, od kod otrok. In povedali smo mu, da ga je mati nosila pod srcem in ko je vrtal dalje, ali smo mu znali odgovoriti, ali mu je še sploh kdo znal odgovoriti! Pojasniti mu tako, da je razumel? Odložili smo, kot pravi tov. V. M. »ko boš večji, boš pa zvedel.« Pa nismo bili s tem zadovoljni ne mi, še manj pa on. Pa mislimo potem, da mu bodo znali starši to pojasniti, razložiti. Otroku bo vrtal in vrtal, tam nekje za vogalom na cesti ali na kakšni popačeni risbi bo končno zvedel. Toda kako! Starši pa imajo doma zdravniško knjigo ter jo skrbno skrivajo, da je otrok ne dobi v roke. Te knjige verjetno še ne bi razumel, toda več mu bi povedala kot ulica, posebno, če mu pomagamo. Smatram, da nam je nujno potrebna poljudna napisana knjižica, katero bi čitali i starši i mladostniki, kakor je nujno potrebna spolna vzgoja, če hočemo, da postane ponašanje naše mladine res kulturno. Vendar je pa potrebno vs ob pravem času in pravi priliki, kajti ne morem postaviti sinka predse, češ, sedaj bova pa imela uro o spolni vzgoji. Otroku že ve, da se piščanček zleže iz jajca, da petelinček dobro vodi svoje putke, pouk prirodoslovja mu v zanimivi in jasni obliki razodene, da vse živo nastane iz živega in ko mu je jasno vse presnavljanje živalstva in rastlinstva, ga ne bomo vlekli s štokljo. — Res je, da vzgajamo dijaka v procesu pouka, vendar se mi zdi, da smo vzgojno nalogo, vzgojiti mladostnika v človeka naše družbe, le zanemarjali. Kar prestejmo vsa različna predavanja, ki smo jih imeli, posebej pa ločimo predavanja, ki so se nanašala na kulturno ponašanje mladine, pa vidimo, da je teh zelo malo. Če smo se mi sami morali prebiti s trudom in težavo, brez pomoči, ne bomo sedaj rekli »če je bilo dobro zame, bo še zate!« — Na mnogih množičnih sestankih smo bili, govorilo se je tam o mnogih potrebnih, še več pa o nepomembnih zadevah, a koliko se je govorilo o vzgoji in kulturnem ponašanju mladine? Pa da bi tam povedali, kar je slabega in pohvalili, kar je dobrega? Nekaj važnih momentov je nakazal tov. V. M. Lovli pa se bomo z dobrimi in slabimi prijemši, še bolj se bo lovila večina staršev, dokler ne dobimo knjižice, ki jo naj napiše nekaj dobrih pedagogov skupaj z zdravniki, katerim so problemi znani.

OPOZORILO

V zvezi s pritožbami, ki še vedno prihajajo s terena, objavljamo dosloven prepis odločbe Min. za trg. in preskrbo LRS o preskrbi učiteljstva.

LJUDSKA REPUBLIKA SLOVENIJA
Ministrstvo za trgovino in preskrbo
Op I/št. 863/13
Ljubljana, dne 10. januarja 1951.

Predmet: Preskrba učiteljev na vaških in sedemletnih šolah.

VSEM OKRAJNIM (MESTNIM) LJUDSKIM ODBOROM, POVERJENIŠTVOM ZA TRGOVINO IN PRESKRBO

Na razna vprašanja s terena, kakor tudi na poziv Sveta za blagovni promet vlade FLRJ, Beograd št. 11661 od 22. pr. m. sporočamo glede preskrbe učiteljev in predmetnih učiteljev na vaških šolah (osnovnih) ter sedemletnih šolah sledeče:

Odločba št. 751 Uradni list FLRJ št. 97 od 19. novembra 1949 o načinu preskrbe učiteljev in predmetnih učiteljev na vaških šolah osnovnih in sedemletnih ostane v celoti v veljavi ne glede na uredbo o varčevanju s predmeti široke potrošnje glasom Ur. l. FLRJ št. 59/50.

Na izvajanje gornje uredbe smo Vas že opozorili dne 8. decembra pr. l. pod št. 1256/4.

Uprava za preskrbo: (Demšar Metod)